

ZAVAROVANJE ODGOVORNOSTI ORGANOV VODENJA IN NADZORA

Vodilni se svoji odgovornosti niso mogli nikdar izogniti. Tveganje svojih poslovnih odločitev so z vestnim delom sicer lahko vedno znižali, niso pa ga mogli zavarovati.

Sedaj je drugače. | Irena Prijović, Tonja Blatnik

Delovanje korporativnega upravljanja se med drugim zrcali tudi v odškodninskih tožbah proti predsednikom in članom uprav in nadzornih svetov ter upravnih odborov. Kot član organa vodenja ali nadzora in kot vodilni delavec ste pri sprejemanju poslovnih odločitev izpostavljeni nenehnemu tveganju, čeprav sami menite, da delujete v dobro družbe in s skrbnostjo vestnega in poštenega gospodarstvenika. Slovenija je z vstopom v EU postala del pravnega reda EU z internacionalizacijo gospodarstva in naložb v slovenske gospodarske družbe, zato se je izpostavljenost članov teh organov za tožbe povečala. V obdobju od leta 2002 do 2006 so bile pri petih slovenskih zavarovalnicah sklenjene 404 police o zavarovanju odgovornosti vodilnih managerjev v skupni vrednosti 1,1 milijona evrov. Tovrstno pravljanje je postalo normalni del globalnega poslovnega življenja, čeprav smo pri nas šele v zadnjih letih postali priča odškodninskim tožbam in preiskavam zoper najvišje vodilne in tudi nadzornike.

Ko pretvorimo besede v številke, postanejo tveganja poslovnih odločitev še toliko bolj 'nevarna'. Deutsche Telekom in Royal Dutch Shell sta bila v tožbi delničarjev ob milijone dolarjev: prvi je izplačal 120, drugi pa kar 450 milijonov. Seveda sem niso bili všteti stroški odvetniškega dela!

Tudi zavarovalniški strokovnjak **Peter Schlamberger**, zaposlen v londonski Liberty IU, je v intervjuju za MQ izpostavil, da se 'tožniška' zavest povečuje, zato bi se moral vsak manager vprašati: »Kako me bo podjetje zaščitilo v primeru tožbe, ki izhaja iz moje odgovornosti?«

Pred kratkim ste opozorili, da se je izpostavljenost slovenskih managerjev do mednarodnih tveganj in tožb izjemno povečala. Zakaj?

Primarno pravo držav EU, tudi Slovenije, je evropsko pravo in ne več samo lokalno, slovensko. Odgovornost slovenskih managerjev je zato precej podobna odgovornosti evropskih managerjev, posledično pa je tudi izpostavljenost do različnih pravnih tveganj naših managerjev najmanj 'pan-evropska'.

Integracija Slovenije v evropski pravni sistem prav tako pomeni, da domača podjetja podlegajo vsem normam in poslovnim navadam kot tudi ostala podjetja držav članic, izpostavljena so lokalnim in mednarodnim predpisom, poleg številnih domačih regulatorjev pa jih nadzirajo tudi tuji. Tožb regulatorjev je v Evropi veliko in prihajajo iz različnih sektorjev: to je na primer regulator trga vrednostnih papirjev, so finančni regulatorji, kot sta agencija za nadzor zavarovalništva in bančništva, in še bi lahko naštevali.

Vse bolj očitno je, da se v Sloveniji moč regulatorjev povečuje, hkrati pa je vse močnejši tudi glas delničarjev, predvsem manjšinskih. Predstavniki podjetij se dobro zavedajo svojih fiduciarnih dolžnosti in zato veliko povprašujejo po odločitvah ali odpuščanju managerjev, podrejenih ali celo managerjev v drugih podjetjih. Omeniti pa velja še, da splošna zavest prebivalstva in podjetij postaja vse bolj 'tožniška'. Pričakujemo namreč lahko, da se bo vse več sporov reševalo s pomočjo pravnih institucij in poklicnih pravnikov.

Foto: osebni arhiv

Peter Schlamberger: Vseh sto britanskih podjetij na borznem indeksu FTSE100 zavarovanje odgovornosti, v Nemčiji je takšnih najmanj 85 odstotkov velikih podjetij, v ZDA pa vsaj 95 odstotkov.

Katere nevarnosti, zanje sicer managerji lahko odgovarjajo s svojim premoženjem, pa so najbolj razširjene?

Najpogostejše tožbe v Evropi so tako imenovane 'notranje tožbe'. To so tožbe enega zavarovanca proti drugemu, pri čemer sta oba zavarovana z isto zavarovalno pogodbo. Tako so denimo v Nemčiji zelo pogoste tožbe nadzornega sveta proti upravi družbe ali pa družbe same proti managerju podjetja. Veliko je tudi tožb, ki so povezane z delovnopравниimi 'prekrški', kot so: nepravilna odpustitev, nadlegovanje na delovnem mestu, neupravičeno zaustavljanje napredovanja itn.

Najnevarnejše pa so tožbe delničarjev proti podjetju kot tudi proti managerjem podjetja, ki so ponavadi dobro organizirane. V nekaterih evropskih državah, kot so Nemčija, Švedska, Francija in Nizozemska, so dovoljene t.i. skupinske tožbe delničarjev. To so tožbe več delničarjev, ki tožijo na podlagi istega dejstva, pri čemer je poravnava zavezujoča za vse delničarje. Najznamenitejša primera teh tožb v evropskem prostoru sta Royal Dutch Shell in Deutsche Telekom. V prvem primeru je poravnava zaradi napačnega prikaza naftnih zalog znašala 450 milijonov dolarjev (plus stroški odvetnikov), pri drugem (zaradi nepravilno prikazanih računovodskih izkazov) pa 120 milijonov dolarjev, k čemur je potrebno prišteti še stroške odvetniškega dela. Navedeni primeri veljajo predvsem za večja evropska in slovenska podjetja, medtem ko je za manjša in srednja podjetja s stališča naše zavarovalnice (o.p. Liberty IU) najnevarnejše tveganje plačilna nesposobnost podjetja ali stečaj.

V Sloveniji je zavarovanje odgovornosti organov vodenja in nadzora za fizične osebe relativno nova vrsta zavarovanja.

Javnost namreč pogosto zavarovanje odgovornosti zamenjuje s tem, da organi vodenja in nadzora ne nosijo odgovornosti.

Organi vodenja in nadzora se ne morejo izogniti svoji odgovornosti. Tveganje odgovornosti lahko le zmanjšajo z vestnim in s poštenim delom, vsekakor pa ne s sklenitvijo zavarovalne police.

Kaj je smisel tovrstnih zavarovanj?

Zavarovalna polica odgovornosti organov vodenja in nadzora (v nadaljevanju zavarovalna polica D&O) ima veliko učinkov in prednosti, če izpostavimo le pet najpomembnejših:

- štiti interes delničarjev, saj varuje njihov vložek takrat, ko bi moralo podjetje plačati iz lastnih sredstev;
- štiti vodilne zaposlene in s tem 'motor podjetja', ko je le-ta 'zadet';
- štiti interes fizičnih in pravnih subjektov, ki so bili oškodovani zaradi določenega ravnanja managerjev ali podjetja;
- štiti nacionalno-gospodarski interes, ker štiti vložke delničarjev; štiti interese tretjih oseb (pravnih in fizičnih), ki uveljavljajo zahtevke proti managerjem, štiti bilanco podjetja, vodilne zaposlene, izboljšuje raven korporativnega upravljanja in še bi lahko naštevali;
- je konkurenčna prednost pri kadrovanju vodilnih zaposlenih.

Manager, ki mu družba plača tovrstno zavarovanje, je za znesek premije obdavčen pri dohodnini, saj se mu šteje kot boniteta. Nekoč ste dejali, da je to precej nazadnjaško. Zakaj? Je nasproten pogled, da je zavarovanje sestavni del managerske individualne pogodbe in zato ni obdavčeno, saj zavarovalne vsote konec koncev ne more izkoristiti, primernejši?

Podjetje zaposli managerja zato, da vsakodnevno sprejema odločitve v dobro podjetja. Ker je lahko posledica vsake managerjeve odločitve tudi njegova odškodninska odgovornost, mora podjetje poskrbeti, da je manager primerno zaščiten. In da podjetje ne bi sklenilo zavarovanja

SKRIVANEK

Največja mreža za jezikovne storitve v srednji in vzhodni Evropi s pisarnami po vsem svetu, registriran ponudnik jezikovnih storitev za EU.

Prevajanje in tolmačenje ■

- > več kot 40 jezikov in vse jezikovne kombinacije
- > sodno overjeni prevodi
- > lekture domačih govorcev
- > hitri prevodi
- > prevodi strokovnih besedil
- > priprava za tisk

Jezikovna šola ■

- > skupinski ali individualni tečaji za podjetja
- > visoko usposobljeni predavatelji
- > brezplačno testiranje predhodnega znanja
- > potrdila o doseženem znanju v skladu s stopnjami EU
- > posebna ponudba do konca oktobra: ob prijavi na tečaj vam del učnih ur podarimo

Skrivanek prevajalske storitve d.o.o.
Miklošičeva 20
1000 Ljubljana
T: 01 439 67 50
F: 01 439 67 55
E: info@skrivanek.si
www.skrivanek.si

odgovornosti zaradi davčne obremenitve managerja, je po mojem mnenju velik nesmisel. Konec koncev je tovrstno zavarovanje koristno tudi na nacionalni ravni.

V katerih primerih zavarovalna polica D&O stopi v veljavo?

Glede na to, da je ta zavarovalna vrsta v skupini odgovornostih zavarovanj, je primerov, ko se ta aktivira, ogromno. Lahko pa naštejemo nekaj najznačilnejših:

- zahtevek regulatorja, denimo varuha za konkurence;
- preiskave regulatorja oziroma drugih državnih organov, na primer kriminalistov, ki so pristojni za izvajanje nadzora oziroma preiskav podjetij;
- tožbe delničarjev;
- tožba konkurence - na primer zaradi zlorabe prevladujočega položaja na trgu;
- tožbe lastnih zaposlenih, denimo zaradi nadlegovanja na delovnem mestu ali nepravilne odpuščitve;
- tožbe stečajnih upraviteljev v postopkih stečaja; naj navedem samo primer tožbe zaradi neustreznega vodenja podjetja;
- tožbe enega managerja proti drugemu oziroma enega organa podjetja proti drugemu organu podjetja.

Kako se zavarovanje odgovornosti za fizične osebe razlikuje od tistega, kjer družba zavaruje vse člane organov t.i. korporativnega zavarovanja?

Sklenitelj zavarovanja pri polici za individualne osebe je fizična oseba, medtem ko korporativno zavarovanje sklene družba (pravna oseba), zavarovani pa so zaposleni v tem podjetju, ki delujejo na managerskem ali nadzorniškem položaju, in tudi družba, če bi morala pokriti stroške pravnega zastopanja v škodo svojih zaposlenih. V določenih primerih, da družbo tožijo delničarji, bi korporativna polica krila tudi zahtevke proti družbi (pravni osebi). Zavarovanje za fizične oziroma individualne osebe pa je relativno nova pridobitev evropskega trga, pa čeprav v Veliki Britaniji obstaja že vsaj desetletje. Potreba po takšnih policah je nastala predvsem pri tako imenovanih 'non-executive' direktorjih, ki opravljajo več nadzorniških in managerskih funkcij v več podjetjih in želijo, da se kritje 'seli' z

njim v vsa podjetja, v katerih tovrstno dejavnost izvajajo. Korporativna zavarovanja pa krijejo zahtevke, ki so naslovljeni na fizične osebe, zaposlene pri določeni družbi (sklenitelju zavarovanja), v določenih primerih pa tudi družbo samo.

Kdor se odloča za sprejem vodilne funkcije naj razmisli o svoji osebni izpostavljenosti in o izpostavljenosti osebnega premoženja.

Razlika je tudi v limitu kritja pri zavarovalni polici. V primeru zavarovanja za individualne osebe je limit namenjen le zavarovancu in se ne deli na ostale zaposlene v podjetju; pri korporativnem zavarovanju pa se kritje deli med vse ostale zavarovance: fizične ali pravne osebe, ki so zaposleni, oziroma kriti po polici, ki jo sklene družba. Fizična oseba, ki je sklenila polico za individualne osebe, ima namreč določen limit kritja, ki je namenjen izključno njemu, korporativna polica pa ima limit kritja, ki je namenjen vsem managerjem podjetja. Omeniti velja še, da se vprašanje bonitete pojavlja le pri individualni polici, ko je plačnik fizična oseba in ne družba.

Junija je bila preko Združenja članov nadzornih svetov vsem članom organov vodenja in nadzora prvič v Sloveniji ponujena možnost zavarovanja odgovornosti fizičnim osebam. Katere so pomembnejše izključitve?

Težko je govoriti o pomembnih oziroma manj pomembnih izključitvah, saj se te razlikujejo od zavarovanca do zavarovanca. Ne glede na to pa so morda najpomembnejše izključitve iz zavarovalnega kritja sledeče:

- izključeni so vsi zahtevki v sodni oblasti ZDA;
- izključeni so vsi zahtevki iz javne ponudbe vrednostnih papirjev;
- izključeni so vsi zahtevki, ki so posledica onesnaženja ali poškodbe na osebah ali premoženju;
- izključeni so vsi zahtevki, ki so posledica poklicne odgovornosti.

Si danes posameznik, ki opravlja tako pomembne funkcije in vsakodnevno sprejema tvegane odločitve, sploh lahko privoščiti, da ne bi imel tovrstnega zavarovanja? Je v tujini to nekaj naravnega že ob sprejemu takšne funkcije?

V tujini (predvsem v razvitih ekonomijah) boste danes zelo težko našli managerja, ki bo pripravljen sprejemati odločitve v podjetju, ne da bi podjetje poskrbelo za ustrezno kritje v primeru napak. V državah, kot so ZDA, Anglija, Francija, Španija, Italija in Avstrija, so takšna zavarovanja povsem vsakdanja in brez njih skorajda ne gre.

Kako aktualno pa je zavarovanje odgovornosti v času 'boja proti tajkunom', ki smo mu priča zadnje čase v Sloveniji?

Težko komentiram t.i. boj proti tajkunom, kajti dejstva so mi znana le iz javne domene. Vsekakor pa ob prebiranju časnikov in spremljanju drugih medijev sklepam, da je ocena nevarnosti managerjeve odgovornosti v Sloveniji zaskrbljujoča. Lahko vam povem le, da bi naša zavarovalnica sedaj zelo dobro preučila pogoje zavarovalne police za predčasno oceno nevarnosti, v kolikor bi zavarovala katero od vpletenih podjetij oziroma managerja. Vsekakor pa upam, da so slovenska podjetja kupila tovrstno zavarovanje, saj bi lahko v nasprotnem primeru managerji odgovarjali s celotnim osebnim premoženjem oziroma s celotnim premoženjem podjetja in s tem posledično z vložki delničarjev. ■

Mag. Irena Prijović je generalna sekretarka Združenja članov nadzornih svetov in članica upravnega odbora European Confederation of Directors' Associations (ecoDa).

SI LAHKO PRIVOŠČITE....

... da prevzimate tveganje poslovnih odločitev kot član uprave, nadzornega sveta, upravnega odbora ali izvršni direktor brez zavarovanja svoje odgovornosti? | Irena Prijović

Združenje članov nadzornih svetov in Zavarovalnica Triglav od junija letos ponujata polico za zavarovanje odgovornosti članov organov vodenja ali nadzora ter vodstvenih delavcev za fizične osebe. Svojo odgovornost za opravljanje teh funkcij lahko zavarujete kot fizična oseba za tveganje izgube osebnega premoženja, kadar družba ne nadomesti stroškov pravnega zastopanja in poravnave.

Ponudba je oblikovana tako, da pokriva stroške pravnega zastopanja za odškodninske zahtevke, vložene v obdobju, za katerega je sklenjeno zavarovanje odgovornosti (stroški odvetnikov in drugi pravni stroški). Zavarovanje se sklene za eno leto, z možnostjo podaljšanja za eno leto, za zavarovalno vsoto 250.000 evrov ali 500.000 evrov za plačilo mesečne premije glede na število funkcij, ki jih opravljate kot član uprave ali nadzornega sveta in upravnega odbora ter kot izvršni direktor po ceniku.

Cenik za mesečno premijo doseljiv na www.zdruzenje-ns.si ■